

Bijlage 2: Opties voor een ander macrodoelmatigheidsbeleid

In mijn zoektocht naar een optimaal toekomstig macrodoelmatigheidsbeleid, heb ik een brede blik gehanteerd: van afschaffing van het gehele macrodoelmatigheidsbeleid, naar verwerking van het macrodoelmatigheidsbeleid in andere bestaande instrumenten, tot het macrodoelmatigheidsbeleid houden bij wat het nu is. Uit mijn brief blijkt waarom afschaffing van het macrodoelmatigheidsbeleid niet aan de orde is. Opties die ik verder heb bekeken zijn verwerking van het macrodoelmatigheidsbeleid in het accreditatiestelsel, in de prestatieafspraken en de bekostiging. Ik ben tot de conclusie gekomen dat dit niet goed mogelijk is, omdat het ten koste zou gaan van de sturingsmogelijkheden die expliciet macrodoelmatigheidsbeleid geeft. Met de invoering van het accreditatiestelsel is ervoor gekozen de afwegingen rond macrodoelmatigheid en kwaliteit expliciet uit elkaar te trekken, om te voorkomen dat de ene afweging ondergeschikt geraakt aan de andere. Dit wil ik zo houden. De prestatieafspraken hebben bijgedragen aan macrodoelmatigheid doordat afspraken gemaakt zijn over profilering, maar kunnen het macrodoelmatigheidsbeleid niet vervangen. De afspraken komen tot stand door gesprekken tussen mij en individuele instellingen, terwijl het bij macrodoelmatigheid juist moet gaan om een aanbod over alle instellingen heen. Voor de bekostiging geldt ten slotte dat verwerking van macrodoelmatigheidsprikkelers in de bekostiging zou leiden tot een te indirecte manier van sturen. Door zeer indirecte sturing is aansluiting op de doelen van het macrodoelmatigheidsbeleid niet gewaarborgd.

In mijn verkenning heb ik ook gekeken in hoeverre het mogelijk is een zelfde macrodoelmatigheidsbeleid te voeren voor mbo, hbo en wo. Voor het mbo heb ik vorig jaar een macrodoelmatigheidsbeleid geïntroduceerd. Deze verschilt op onderdelen van de huidige aanpak in het hoger onderwijs, en ook van de voorstellen voor het toekomstige macrodoelmatigheidsbeleid. Dit heeft te maken met de stelselverschillen die er bestaan tussen het mbo en het hoger onderwijs. Zo wordt in het mbo gewerkt met kwalificatiedossiers waardoor vooraf al een kader bestaat waarbinnen opleidingen ontwikkeld worden. In het hoger onderwijs is dit kader er niet, waardoor het toetsen van nieuw te introduceren aanbod belangrijker is. Ook is in het mbo de stage een wettelijk verplicht onderdeel van het volgen van onderwijs, terwijl dit in het hoger onderwijs niet is voorgeschreven. De verplichte stages vormen in het mbo een extra waarborg voor een goede aansluiting van het aanbod op de arbeidsmarktperspectieven. In het mbo is hierbij vorig jaar een stap gezet naar meer sturing op macrodoelmatigheid, passend bij de stelselkenmerken die daar gelden. De verschillen tussen het middelbaar beroepsonderwijs en het hoger onderwijs nopen tot verschillend beleid voor deze sectoren. Wel zal ook de komende jaren worden gekeken waar van elkaar geleerd kan worden als het gaat om macrodoelmatigheid.

In de Kamer en in het voorstel van het ISO (zie ook hieronder) is mij gevraagd onderscheid te maken tussen het hbo en het wo bij het herzien van het macrodoelmatigheidsbeleid. Ik heb de afgelopen maanden onderzocht wat dit onderscheid zou moeten zijn. Ik ben tot de conclusie gekomen dat het maken van een principieel onderscheid tussen de sectoren op zich niet voor de hand ligt, zeker niet aangezien beide sectoren steeds meer samenwerken. Wel houd ik in mijn beleid rekening met inhoudelijke verschillen. Zo maak ik een verschil tussen opleidingen die breder opleiden en opleidingen die specifiek voor een bepaald beroep opleiden. Dit laatste speelt vaker in het hbo. Ook speelt de invalshoek van maatschappelijk en wetenschappelijk belang, waar in de beleidsregel rekening mee wordt gehouden, vaak sterker in het wo. Hiermee ontstaan dus vanzelf verschillen, maar dan op basis van inhoudelijke argumenten.